

Soinin kunta

Tarkastuslautakunnan
ARVIOINTIKERTOMUS
2018

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

1.1. Tehtävä

Valtuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on KunL:n 121 §:n mukaisesti huolehtia kunnan hallinnon ja taloudenhoidon tarkastuksen järjestämisestä.

Lautakunnan keskeiset tehtävät ovat:

- valtuuston päätettävien hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu
- valtuuston talousarvion yhteydessä asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi
- talouden tasapainotuksen toteutumisen arviointi tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyden arviointi, mikäli kunnan taaseessa on kattamattomia alijäämiä
- kunnan hallinnon ja palvelutuotannon tarkoituksenmukaisuuden ja tuloksellisuuden sekä laadun arviointi.

Yksityiskohtaiset säädökset tarkastuslautakunnan tehtävistä on annettu kuntalain 121 ja 125 §:ssä sekä kunnanvaltuuston hyväksymässä tarkastussäännössä.

1.2. Kokoonpano

Valtuusto on valinnut tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017-2020 seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet:

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Virtala Sauli, pj.	Åkerman Tuula
Katajamäki Anja, vpj.	Källi Saija
Salo Juha	Saarimaa Tero

Lautakunnan kokouksissa asiat ratkaistaan puheenjohtajan esittelystä. Pöytäkirjanpitäjänä toimii toimikauden 2017-2020 tilintarkastajaksi valitun tilintarkastusyhteisön BDO Auditor Oy:n vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi nimeämä JHT, HT Tuula Ylikangas. Puheenjohtaja Sauli Virtala ei osallistunut esteellisenä teknisen lautakunnan arviointiin, varapuheenjohtaja Anja Katajamäki ei osallistunut esteellisenä sivistyslautakunnan arviointiin.

1.3. Työskentely

Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet eri toimielinten hallintoa sekä keränneet tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Lisäksi lautakunta on kuullut johtavia viranhaltijoita:

- 19.9.2018 kunnanjohtaja ja hallintojohtaja
- 10.10.2018 sivistystoimi
- 28.11.2018 tekninen toimi.

Kokouksen yhteydessä 30.1.2019 tarkastuslautakunta vieraili Vuorenmaan lastensuojeluyksikössä ja tutustui yksikön toimintaan.

2. Sitovien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Kuntastrategia

Kunnan toimintaa tulee johtaa kunnanvaltuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 8.6.2017 uuden kuntastrategian, jonka mukaan Soini on itsenäinen kunta, jossa perheet ja työpaikat ovat elinvoiman lähde, Kunnassa on riittävästi palveluita, joilla kehitetään kuntalähtöisesti, aktiivisesti ja suunnitelmallisesti - yhdessä yritysten, yhteisöjen ja erityisesti muiden kuntien kanssa. Eri-tyisesti kunnan infraa kehitetään tukemaan elinkeinoelämää.

Soinissa on mahdollisuus elää hyvää ja aktiivista elämää toimivassa ja turvallisessa sekä luonnonläheisessä ja puhtaassa ympäristössä. Kuntalaiset ovat terveistä, onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä. Kunnan yhteisöissä on positiivisuutta, rentoutta ja yhteen hiileen puhaltamista.

Strategiasta johdetut valtuustokauden tavoitteet:

- Toimiva kunnallishallinto
 - o tasapainoinen kuntatalous
 - o ketterä ja nopea päätöksenteko
 - o tarjoamme kuntalaisille, yhteisöille ja yrityksille mahdollisuutta osallistua kehittämiseen
- Vetovoimainen elinympäristö
 - o kuntamarkkinoinnin lisääminen ja Soinin vahvuuksien esiin nostaminen
 - o avataan ovet yrittäjille ja lisätään yhteistyötä
 - o elinympäristön turvallisuuden lisääminen
 - o puhtaiden energiaratkaisujen esiin nostaminen aluekehittämisessä
 - o luontoharrastusmahdollisuuksien lisääminen
 - o lähi- ja luontomatkailemisen kehittäminen
- Laadukkaat peruspalvelut
 - o asiakaslähtöisten peruspalvelujen säilyttäminen
 - o laadun ja asiakastyytyväisyyden seuraaminen
 - o palveluiden saatavuuden parantaminen uusi teknologia hyödyntäen

Kunnan hallintokunnille asettamat tavoitteet tulee jatkossa pohjautua kuntastrategiaan. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että positiiviseen väestönkehitykseen panostetaan esim. erilaisilla kannusteilla.

Toimintakertomuksessa ei ole raportoitu kuntastrategian toteutumista.

Perusturva

Soini liittyi vuoden 2017 alusta Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystayhtymään. KuusSoTe vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä ja toimii tilaa- ja viranomaisstahona. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannosta vastaa kuntayhtymän jäsenkuntien ja Pihlajalinna Oy:n omistama yhteisyrittäjä Kuusiolinna Terveystayhtymä Oy.

Kuusiolinna Oy tuottaa terveystalvet, hyvinvointi- ja sosiaalitalvet sekä ikäihmisten talvet. Soinin vuoden 2018 perusturvan kustannusten lähtökohtana on vuoden 2016 perusturvan kustannukset. Ostot KuusSoTelta oli yhteensä 8,25 m€; perusturvan kokonaiskustannukset olivat 8,73 m€; alitusta talousarvioon verrattuna oli 39.231 €. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 1,9 %.

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että sote-talvet ovat kunnassa hyvällä tasolla, kustannuskehitys tiedetään jo ennakkoon eikä ylityksiä talousarvioon ole tullut. Myös talvelujen saatavuus on hyvällä tasolla.

Sivistystoimi

Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue purkaantui vuoden 2017 alusta ja Soinin kunta on järjestänyt sivistystoimen omana toimintana. Vuosi oli haasteellinen vaihtuneiden vi-
ranhaltijoiden johdosta. Sivistystoimen hallinto oli ilman esimiestä vajaa kolme kuukautta. Taloudellisesti sivistystoimi pysyi tavoitteessaan ja tulos oli kokonaisuudessaan yli 300 t€ ylijäämäinen. Osana hyvään tulokseen vaikuttivat useat eri hankkeet, joihin on saatu hankerahoitusta 50-80 % kustannuksista. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä kehityksenä, että hankerahoitusta on pystytty hyödyntämään toiminnassa.

Varhaiskasvatustoiminnan sitovana taloudellisena tavoitteena oli kustannukset yhteensä 909.306 euroa. Toteutuneet kustannukset olivat yhteensä 894.850. Sitova taloudellinen tavoite alittui 14.456 euroa (1,5 %). Talousarvion alitus johtui pääosin kotihoidon tuen käytön vähenemisestä, määrärahaa jäi käyttämättä 20.717 €.

Perusopetuksen talousarvio 2.081.807 € toteutui 1.836.804; alitus 245.003 € €. Hanke-
rahoituksella on katettu henkilöstökuluja, mm. koulunkäynninohjaajan ja resurssiopettajan palkkakuluja. Jopo-opetusta ei järjestetty, mistä kertyi säästöjä.

Omatoimikirjasto käynnistettiin v. 2018. Tämä aiheutti ict-menojen kasvua, joita ei osattu täysin ennakoida. Kulttuuritoimintaa työllisti Soini 150 -juhlavuosi. Juhlavuosi näkyi yli satana juhlavuoden tapahtumana, mm. kansanjuhla sekä juhlaella Kuninkaanpuistossa ja muutenkin erilaisissa teemoissa.

Vapaa-aikatoimi

4H-yhdistyksen kanssa on tehty ostopalvelusopimus nuorisotoimen tehtävien hoitamisesta. Toiminta sisältää ohjattua nuorisotilatoimintaa, leirejä, retkiä ja erilaisia tapahtumia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Nuorisovaltuusto jatkoi toimintaansa. Nuorisovaltuuston edustajat ovat olleet mukana lautakuntien ja valtuuston kokouksissa. Nuorisotoimeen varatuista määrärahasta (68.102 €) toteutui 59.823 €.

Liikuntatoimi toteutti eri-ikäisille monipuolisia liikuntatapahtumia ympäri vuoden. Tapahtumien osalta tiedottamista kehitettiin kunnan nettisivujen ja sosiaalisen median kautta, jonka avulla kolmannen sektorin toiminta sai hyvin näkyvyyttä. Erilaisten kuntokampanjoiden avulla kannustettiin kuntalaisia omatoimiseen terveystalvetuntaan läpi vuoden. Liikuntatoimen talousarvio 206.773 € alittui; toteutuma oli 197.537 €. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto myönsi hankeavustusta 24.500 € Hyvinvointia hyvästä arjesta-hankkeelle.

Tekninen toimi

Teknisen toimen tehtävänä on suunnitella, rakentaa ja ylläpitää kuntaympäristöä. Talousarviossa oli varauduttu tuulivoimakaavojen loppuunsaattamiseen. Konttisuon tuulivoimakaava on saanut lainvoiman, mutta Korkeamaan ja Pesolan kaavaehdotukset ovat edelleen hallinto-oikeuden käsittelyssä. Teollisuustien asemakaava saatiin hyväksytyä, mutta Yrityslaakson ja Kirkonseudun alueen osayleiskaava odottelevat edelleen lopullista tielinjausta.

Henkilöstövaihdokset toivat vuoteen omat haasteensa. Asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet pääsääntöisesti saavutettiin ja taloudellisesti tulos oli paljon ennakoitua parempi.

Vesihuoltolaitoksen taksat on tarkistettu vuoden 2017 alusta lukien. Vesihuoltolaitoksen tulos oli n. 123 t€ ylijäämäinen. Myös lämpölaitoksen tulos on ylijäämäinen n. 21 t€. Vielä v. 2017 lämpölaitoksen tulos oli alijäämäinen. Lämmön osto- ja myyntihintoja on tarkistettu vuoden 2018 aikana.

Vuoden 2018 talousarviossa tekniselle toimelle oli varattu määrärahaa 1.705.471 €. Kokonaisuudessaan teknisen toimen talousarvio toteutui 1.433.740 € eli alitusta tuli 271.731 €. Suurimmat erot talousarvioon verrattuna johtuvat arvioitua paremmasta tulokehityksestä vesi- ja viemärlaitoksella sekä metsän myynnistä.

Rakennusvalvonta

Rakentaminen oli edelleen vilkasta Soinin kunnan alueella. Rakennusvalvonnan tulot ylittyivät n. 2 t€. Talousarvion nettomenot olivat yhteensä 49.203 €. Toteutuneet nettokustannukset olivat 44.722 euroa eli talousarviomääräraha alittui 4.481 €. Tarkastuslautakunnan mielestä rakentamisen valvontaa ja lupamenettelyn tiedottamista tulee tehostaa.

Konsernivalvonta

Vuoden 2018 aikana on yhtiötetty kaksi teollisuuskiinteistöä, joista muodostettiin kiinteistöosakeyhtiöt; Kiinteistö Oy Soinin Kombi ja Kiinteistö Oy Soinin Verstas.

Soinin Vuokratalot Oy omistaa kunnan vuokra-asunnot. Yhtiön asuntojen käyttöaste on laskenut. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että löydetään ratkaisu vuokrataloyhtiön talouden tervehdyttämiseksi.

Kunnanvaltuuston tulee hyväksyä myös konserniyhteisöille taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toiminnan kehittämiseksi. Tavoitteiden on tuettava kuntakonsernin strategia tavoitteita.

Investoinnit

Investointiosa on sitova hanketasolla. Investointeihin oli v. 2018 varattu määrärahaa yhteensä 1.357.000 €; investointien toteutuma on 1.006.891 €. Suurimmat investointikohteet oli tytäryhteisöosakkeiden hankinta teollisuustilojen yhtiöittämisen yhteydessä

(613.288 €), Teollisuustien kunnostus (80.406 €) ja kunnallistekniikan rakentaminen (68.495 €). Toteuttamatta jääneitä investointikohteita oli mm. Kombin alueen muutostyöt (määräraha 640.000 €) ja kevyen liikenteen väylän rakentaminen (150.000 €).

Lainakanta

Lainakanta oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 8,18 miljoonaa euroa; asukasta kohti 3.925. Edellisenä vuonna lainakanta oli 9,5 miljoonaa euroa ja asukasta kohti 4 478 euroa. Kuntien keskimääräinen lainamäärä ennakkotiedon mukaan vuonna 2018 oli 3.052 euroa asukasta kohti. Konsernilainoja vuoden 2018 lopussa oli yhteensä 13,5 miljoonaa euroa, mikä asukasta kohti on 6.498 euroa. Kunnan lainamäärä ylittää edelleen reippaasti kuntien keskimääräisen lainakannan asukasta kohden. Mikäli korkotaso nousee, muodostaa suuri lainamäärä kunnalle merkittävän taloudellisen riskin. Lainakannan pienentäminen parantaisi taloudellisen riskin hallittavuutta. Lainakantaa on vuoden 2018 aikana onnistuttu pienentämään merkittävästi.

Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräjassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on konsernitilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 500 euroa tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1. Kuntakonsernin vuosikate on ilman kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta negatiivinen
2. Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.
3. Asukasta kohti laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla.
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on vähintään 50 %

tunnusluku	kriteeri	2018	2017	2016
alijäämä	-1.000 €/as ja edellisessä tp:ssä -500 €/as	873	755	301
vuosikate	ilman harkinnanvaraista avustusta negatiivinen	662	935	612
tulovero-%	väh. 1,0 %-yks. korkeampi kuin kuntien painotettu keskim. (v.2017; 19,91 %; v. 2018 19,84 %)	21,75	21,75	21,75
lainamäärä	kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien lainamäärän väh. 50 %-lla (v. 2016; 6148 €/as + 50%=9222; v. 2017 6299 €/as + 50%=9448 €/as)	6498	6786	6267

suhteellinen velkaantuminen	kuntakonsernissa yli 50 %	55	57	47
--------------------------------	---------------------------	----	----	----

Tunnuslukujen raja-arvoista ylittyy kunnan tuloveroprosentti, joka on yli 1,0 % suurempi kuin kuntien keskimääräinen painotettu tuloveroprosentti. Asukasta kohti laskettu lainamäärä konsernitilinpäätöksessä ei mene yli raja-arvon. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vuoden 2018 tilinpäätöksessä on 55,0 %. Kuntakonsernin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

Kuntalain muutoksella (1.3.2019) muutetaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn kriteereitä. Uusia kriteereitä sovelletaan ensimmäisen kerran v. 2022, kun arvioidaan vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätöksiä.

Uudet kriteerit ovat:

- asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 €/as ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 €/as
- kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
- kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 %-yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
- asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 %:lla
- konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8

3. Yhteenveto

Kuntastrategia hyväksyttiin v. 2017. Virkamiesjohdolla on tärkeä rooli strategian jalkauttamisessa ja soveltamisessa käytäntöön. Hallintokunnille asetettavat tavoitteet tulee pohjautua hyväksytyyn kuntastrategiaan. Tavoitteiden asettamiseen tulee edelleen kiinnittää erityistä huomiota. Tavoitteet tulee olla toimintaa kehittäviä, mitattavia ja sellaisia, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa niiden toteuttamiseen.

Toimintakertomuksessa tulisi arvioida kuntastrategian toteutuminen.

Vuosi 2018 toteutui huomattavasti talousarviossa ennakoitua paremmin. Taloutta saatiin kääntymään oikeaan suuntaan lainakantaa alentamalla.

Soini 22.05.2019

Sauli Virtala
puheenjohtaja

Anja Katajamäki
varapuheenjohtaja

Juha Salo
jäsen